

Visszaélészerű pereskedés civilek és újságírók ellen – Mit tehet az EU?

A Független Média Központ által szervezett kerekasztal-beszélgetés szövegének leírata

Közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereknek (Strategic Lawsuits Against Public Participation/SLAPP) hívják azokat a bírósági eljárásokat, amelyek célja, hogy a közéletben aktív civileket, újságírókat jogi eljárásokkal nyomás alatt tartsanak, megfélemlítsék őket és a hosszadalmas pereskedéssel az erőforrásaikat lekössék. Ez a módszer egyre elterjedtebb az Európai Unió országaiban, azonban sehol sincs erre vonatkozó szabályozás. Az Európai Bizottság ezért olyan irányelvet dolgozott ki, amely lehetővé tenné a tagállamok bíróságaira számára, hogy a nyilvánvalóan megalapozatlan SLAPP ügyeket az eljárás korai szakaszában elutasítsák, míg a bizonyítás terhét és az eljárással járó költségeket az eljárást indító felekre hárítaná. Milyen ügyeket értünk SLAPP alatt? Miről szól a tervezett uniós szabályozás? Vannak-e Magyarországon közéleti részvételt akadályozó perek? Egyebek közt ezekről a kérdésről volt szó a 2022. május 31-én tartott szakmai kerekasztal-beszélgetésen.

Résztevők:

Dojcsák Dalma, jogász, Társaság a Szabadságjogokért (moderátor)

Simon Éva, jogász, Civil Liberties Union for Europe

Bodrogi Bea ügyvéd, a SLAPP irányelvet kidolgozó szakértői csapat tagja

Hüttl Tivadar, ügyvéd, Társaság a Szabadságjogokért

Dojcsák Dalma: Szeretettel üdvözlök mindenkit a Független Média Központ kerekasztal beszélgetésén, ami a SLAPP-ról fog szólni. A SLAPP egy angol kifejezés, pontosabban rövidítése a Strategic Lawsuits Against Public Participation kifejezésnek, amit magyarul közérdekű részvételt akadályozó pereskedésnek hívunk. Erről fogunk ma beszélgetni, valamint arról, hogy mi ezzel a probléma és milyen jogalkotási válaszok születtek Európában. Bemutatom a beszélgetés résztvevőit. Mellettem Simon Éva, az európai Liberties jogvédő szervezet munkatársa, mellette Hüttl Tivadar ügyvéd, a Társaság a Szabadságjogokért jogsegélyszolgálatának vezetője és Bodrogi Bea jogász ügyvéd, aki a SLAPP szabályozásról szóló európai folyamatban vett részt és az erről szóló szakértői bizottság tagja.

Először Évát kérdezem arról, hogy a SLAPP, a közérdekű részvételt akadályozó perek problémája hogyan jelent meg Európában? Mi lehetett az oka annak, hogy ezek a fajta eljárások megindultak Európa szerte?

Éva: 1988-ban született meg az első olyan szakkikk, amit két amerikai jogászprofesszor írt erről a jelenségről. Ebben a cikkben azonosították és nevezték el így azt a pereskedési gyakorlatot, amelynek során többnyire hatalmi pozícióban lévő emberek, cégek, kormányok, politikai pártok jogi eljárásokat indítanak a közéletben, a nyilvános diskurzusokban résztvevő személyekkel, elsősorban újságírókkal, valamint civil aktivistákkal szemben. Az eljárások célja, hogy elrettentsék a közéletben megnyilvánuló embereket, tehát az újságírókat, aktivistákat vagy bárkit attól, hogy

nyilvánosan kritikát fogalmazzanak meg, valamint az is célja, hogy megfélemlítse és túlterhelje az úgynevezett célszemélyeket. A lényeg tehát, hogy ezekkel az eljárásokkal minél inkább megfélemlítsék, illetve leterheljék az érintetteket. Nem is fontos az eljárásokat indítók számára, hogy megnyerjék ezeket a pereket, hanem arra törekednek, hogy az ügyeket elhúzzák, minél nagyobb terhet rójanak ezzel az érintettekre és egyben elrettentő példával szolgáljanak más újságíróknak.

Ismerünk több ilyen ügyet. Példaként a máltai újságíró esetét említeném. Daphne Caurana Galizia az a tényfeltáró újságíró, akit 2017-ben megöltek. Abban az évben, amikor felrobbantották a kocsiját, több mint 50 eljárás volt ellene folyamatban. Ebből 6 büntetőügy volt. Az egésznek az volt a célja, hogy leállítsák az oknyomozó tevékenységét. A halála után a családja, mint örökösök próbálták leállítani ezeket a pereket, amiket ellen indítottak. 2010 és 2021 között az Amsterdam Law Clinics próbálta feltérképezni azt, hogy Európában milyen típusú perek zajlanak annak érdekében, hogy elrettentsék a kritika megfogalmazásától az újságírókat. Hozzávetőlegesen 530 esetet azonosítottak be, ami egyértelműen ilyen típusú volt az EU-ban. Ehhez képest egy horvát kutatás szerint, csak Horvátországban tavaly 900 eljárás volt folyamatban újságírók ellen, aminek nagy részét SLAPP eljárásnak azonosítottak. Az egy módszertani kérdés, hogy mi minősül SLAPP-nek és mi nem. Azt tudjuk, hogy léteznek indikátorok, amelyek segítségével könnyebb meghatározni, beazonosítani a SLAPP pereket.

Például a pert indító részéről gyakran szempont, hogy magát az egyént kezdi perelni, tehát az újságírót, az emberi jogi aktivistát és nem a sajtószervet vagy a civil szervezetet. Volt egy eset, amikor egy TED Talk-ban elhangzottak és a Guardianben is lehozottak miatt nem a TED-et vagy a Guardiánt perelték, hanem a megszólaló személlyel szemben indítottak eljárásokat. Azt látjuk, hogy 500 esetből 312 esetben az egyénnel szemben indítanak eljárást, 160 esetben a szervezettel vagy szerkesztőséggel szemben, 90 esetben pedig mindkettővel szemben. Itt a biztosra menés, az ügyek elhúzása, a túlterhelés a legfőbb célja ilyenkor a pereskedőnek. A másik jellemző dolog az úgynevezett „forum shopping”, amikor kitalálják, hogy a pert hol indítsák meg. Tehát nem feltétlenül ott indul a jogi eljárás, ahol történik a feltételezett jogsértés. Van az a híres eset, amikor 2019-ben Tony Robins beperelte a BuzzFeed News-t, miután megjelent egy cikk az állítólagos szexuális visszaéléseiről. Mivel a BuzzFeedet Írországból több, mint 13 millió ember olvassa és a cikket akár ennyien is olvashatták, ezért a pert Írországból indították meg, ahol komolyabb szankciókkal és pénzügyi elrettentéssel szembesülhet egy újságíró. Ennek elég hosszú a története, de nem kell azért messzire mennünk, hiszen Magyarországon is volt hasonló eset. Az Élet és Irodalomban „Fiúk a bányában” címmel megjelent cikk kapcsán is több eljárás indult, ún. túlterheléses támadást indítottak az újság ellen. Lengyelországban például a Gazeta Wyborcząval a kormányzópárt több mint 50 eljárást indított. Ez egy tudatos stratégia.

Dalma: A ördög ügyvédjeként kérdelem. Ha egy olyan újságíróval szemben indul eljárás, aki az igazat írta meg egy cikkben, akkor ő meg is tudja védeni magát az eljárásban, tehát működik a

jobállam, mivel a legvégén a bíróság neki igazságot fog szolgáltatni. Akkor mégis miért probléma az, hogy egy újságírónak meg kell védenie magát azokkal szemben, akikről újságcikket ír?

Éva: Ez a kérdés valóban sokakban felmerül. Az első és legfontosabb szempont a fegyveregyenlőtlenség. Általában a hatalomban lévő emberek indítják meg ezeket az eljárásokat, nem véletlenül egyéni emberekkel szemben, hogy büntetőjogi vagy pénzügyi fenyegetés révén eltántorítsák őket később attól, hogy kritikát fogalmazzanak meg. Ezek az eljárások nagyon hosszúak. Kevés olyan jogi lehetőség van most, amivel már a kezdeti időszakban ki lehetne zárni ezeket az eljárásokat. Ez az, amit most felismert az Euróai Unió és az Európa Tanács is, mivel növekvő tendenciát mutatnak ezek az eljárások. További probléma a szűkülő médiapiac, a közéleti diskurzusok korlátozása. Többek között ez a felismerés vezetett oda, hogy létrehozzanak egy uniós szabályozást a problémára.

Bea: A kérdésre válaszolva szeretnék egy gondolatot megosztani. Azért fontos, amit kérdeztél, mert nem lenne jó, ha minden sajtó- vagy személyiségi jogi eljárásra rámondanánk, hogy SLAPP. Kiegészítve, amit Éva mondott, további fontos jellemzője a SLAPP-nek, hogy ugyanazért a közlésért több eljárást is indítanak: sajtó-, személyiségi jogi pert vagy akár büntetőeljárást. Jellemző az is, hogy irreálisan magas sérelemdíjat kérnek az eljárásban vagy nyilvánvalóan megalapozatlan az ügy. Ilyen eset például az, amikor nem valótlan tényállítás, hanem vélemény miatt indítanak eljárásokat. Tehát vannak tipikus jellemzői a SLAPP pereknek, de óva intenek attól, hogy mindenre azt mondjuk, hogy 'SLAPP', amit újságírókkal szemben indítanak, hiszen az újságírók is hibázhatnak.

Dalma: Tivadar hozzád fordulok. Magyarországon mi a helyzet? Tudjuk, hogy a TASZ jogsegélyéhez rengeteg megkeresés érkezik. Mi a tapasztalatotok? Gyakran találoztok SLAPP típusú ügyekkel?

Tivadar: Olyan új típusú eljárásokról tudok beszámolni, amelyekkel korábban nem találkoztam. Régebben több volt a sajtó- és a személyiségi jogi per, de ahhoz, hogy ma valakit Magyarországon zaklatásszerűen pereljének, arra inkább a GDPR a bevett eszköz. Ezeket azonban nem az újságírókkal, hanem a sajtószerivel szemben indítják. Az újságírókkal szembeni perek közül leginkább a büntetőeljárást tartom problémának, mivel ott az újságíró, mint magánember a vádlott és akár a jogrendszer legsúlyosabb szankciójával, a börtönbüntetéssel is szembesülhet. Ez azonban nem szokott előfordulni Magyarországon. De egy büntetőeljárás során személyesen jelen kell lenni, nem lehet az, hogy majd az ügyvédek elintézik. A büntető ügyek kikezdi az embert lelkileg. Ezt látom az újságírókon, akiket képviseltem. Polgári ügyekben nem kell megjelenni, hacsak nem tanúzási minőségben. Ami még nagyon erős SLAPP eszköz Magyarországon a GDPR mellett, az az ideiglenes intézkedés. Ez tulajdonképpen cenzúrát eredményez. Ha egy közéleti témában a pert indítónak sikerül meggyőzni a bíróságot, hogy hátránya keletkezhet, ha megjelenik egy cikk és a sajtónak nem sikerül igazolnia, hogy a sajtószabadság fontosabb az adott ügyben, mint az érintett magánszférája, akkor a bíróságok akár azt is mondhatják, hogy inkább ne jelenjen meg a cikk. Ez olyankor szokott előfordulni, amikor az újságíró etikusan jár el és megkeresi az érintetteket, hogy kommentálják a cikket. Az adatvédelem és a GDPR szabályok

hatályba lépése után ezek az eljárások új lendületet kaptak. Van olyan ügyünk, nem is merem kimondani a cég nevét, mert ellenem is megindul egy eljárás. Egy energia italt gyártó cégről van szó, akik elérték a Forbesszal szemben, hogy két és fél éve zárolva van az adatuk és nem lehet róluk semmit megjelentetni. A helyzet az, hogy a magyar bíróságoknak nincsen helyes válaszuk a GDPR és a sajtószabadság mérlegelésére. Illetve van válaszuk, csak ez nem megnyugtató.

Általánosságban azt kell tudni, hogy a GDPR hosszú és részletes technikai szabály halmazt ír elő az adatkezelő számára. Sajtó esetében például egy cikk elkészítéséhez a sajtószerv rengeteg személyes adatot kezel és a GDPR ehhez kapcsolódóan számtalan proaktív kötelezettséget ró a sajtóra, azaz az adatkezelőre. Ezek aktív lépések, amit a sajtószervnek elviekben meg kell tennie. Ezzel szemben ott a sajtószabadság, amivel kapcsolatban nincsenek részletszabályok. Van persze egy régi alkotmánybíróági és EJEB gyakorlat, kevés EU-s gyakorlat, de ezek mind az államnak a tartózkodási kötelezettségét, a 'be nem avatkozási' kötelezettségét írják elő jellemzően az állam és az újságíró viszonyában. A másik oldalán pedig pro aktív kötelezettségek vannak a sajtószerv, a média és az érintett adatalany vonatkozásában. Nem akarom azt mondani, hogy ezzel vége a sajtószabadságnak a GDPR mostani értelmezése alapján, mert ez még nagyon új és nem eléggé végig gondolt terület a bíróságok részéről. Azonban mégis, ha a bíróságok következetesen kikényszerítenék minden sajtószervvel szemben, amit a Nemzeti Adatvédelmi Hatóság elvár, illetve amit a Kúria és az Ítéltábla gondol a kérdésről, akkor naponta minden sajtószervet milliós tétellel lehetne megbírságotolni.

Dalma: Miért? A NAIH mit vár az újságíróktól? Hogy a GDPR-ral összhangban legyen a tevékenységük?

Tivadar: Igen. A GDPR alapján az adatkezeléshez jogalapot kell igazolni. Nem igényel sok magyarázatot, hogy a sajtószervek sok személyes adatot kezelnek a tartalom előállításánál. Itt most nem a „sütikről”, reklámokról beszélünk.

Dalma: Hogy jól értsük egy példán keresztül. A Forbes esetében az volt, hogy leírta, hogy Magyarország leggazdagabb emberének, X-nek mennyi a vagyona. És ezt elhelyezte egy összeállításban.

Tivadar: Igen, bár szerintem ez ugyanaz, mintha leírnánk, hogy Orbán Viktort megválasztották újra miniszterelnöknek. Ez ugyanaz. Vannak nyilván érzékenyebb személyes adatok, egészségügyi, vallási, szexuális irányultság stb., de maradjunk a közéleti kérdéseknél. Tehát jogalapot kell igazolni. A GDPR kógens, zárt felsorolást tartalmaz arra, hogy mi lehet a jogalap. Jogalap a sajtó esetében a közérdekű tevékenység vagy a kiadó vállalat jogos érdeke merülhet fel. Nagyon nem mindegy, hogy mi a jogalap, mert különböző jogalapokhoz, különböző pro aktív kötelezettségek társulnak. Tehát ha jogos érdek alapján kezeli a személyes adatot a sajtószerv, akkor neki előzetesen egy érdekmérlegelést kell végeznie, és meg kell néznie adatonként, hogy ez a személyes adat, milyen jogos érdeket szolgál. Ha ez az érdek a személyes adat alanyának az adatvédelemhez, a magánszférájához való jogánál erősebb, akkor ezt le kell dokumentálni és erről

tájékoztatni kell rögtön az adatalanyt. Most a NAIH által elvárt jó gyakorlatnak megfelelően, a Forbes nagyon hosszú, öt-hat oldalas egyedi érdekmérlegeléseket küldözget mindig. Ez az egyedi érdekmérlegelés. Ha viszont közérdekű tevékenységként tekintünk az újságírásra, ami mellett jó érvek szólnak, akkor ez az előzetes érdekmérlegelés nem szükséges. Továbbá van egy ügynevezett tiltakozási jog, akár jogos érdek, akár közérdekű feladat ellátásáról van szó, amikor az adatalany tiltakozik az adatkezeléssel szemben. Erre teljes mértékben joga van, de ebben az esetben is egyedi érdekmérlegelést kell végezni, ami nyilván egy jóval kisebb adminisztratív teher, mint előzetesen az összes személyes adat vonatkozásában elvégzett érdekmérlegelés, amit minden esetben dokumentálni kell és megküldeni az adatalany számára. A tiltakozás valójában olyan, mint egy sajtó-helyreigazítási kérelem. Ezzel is vissza lehet élni, ha valaki minden héten tiltakozik, ha például minden alkalommal, amikor megjelenik az érintett neve a sajtóban, küld egy nyolc oldalas levelet, hogy a személyes adatokat törölje a sajtószerv. De ma az a helyzet, hogy Magyarországon a SLAPP-et nem a jogérvényesítő személyek jelentik, hanem a NAIH joggyakorlata.

Dalma: Igen, nálunk a magyar helyzet ebből a szempontból speciális, mert ebbe az állami szervek is beszállnak.

Éva: Tennék itt egy megjegyzést. Érdekes volt, ahogy a Tivadar mondta, hogy nem mondja ki az energiagyártó cégnek a nevét. Hát ez a SLAPP. Erről szól. Én kimondom. Hell Energiáitál.

Dalma: Majd kapsz jogsegélyt.

Éva: Ez egy fontos pontja a SLAPP-nek. Nem mondjuk ki, mert attól félünk, hogy jogkövetkezménye lesz, ha kimondjuk. Még úgy sem merünk beszélni róla, hogy nem az ügyről beszélünk, hanem arról, hogy valaki visszaélésszerűen eljárásokat indít, intézkedéseket kér egy megjelent sajtótermék kapcsán. Ezt csak úgy mellékszálként gondoltam közbe vetni, hogy a közönség is megértse, hogy miről beszélünk.

Dalma: Köszönöm ezt a bátorságot Éva. Beához fordulok. Itt van ez a probléma csomag. Mit látott meg ebben az Európai Unió és mire jutottak a jogalkotó szervek?

Bea: Az Európai Unió régóta látja, hogy ez probléma. Ez nyilván nem csak Magyarországon probléma, hanem az összes tagállam érintett ebben, kisebb nagyobb mértékben. Készült több felmérés is a témában és az eredmény egyértelműen megmutatta, hogy sok tagállamban indultak közéleti részvételt akadályozó perek. A továbbiakban ezekre a perekre SLAPP-ként fogok hivatkozni. Ahogy említettem, készült egy átfogó felmérés két évvel ezelőtt és kiderült, hogy rengeteg ilyen per van az EU országaiban: polgári, büntető, szabálysértési eljárások. Ez utóbbira például említeném azokat az eseteket, amikor Magyarországon szabálysértési eljárásokat indítottak tüntetőkkel szemben azért, mert a tüntetésről hazafelé menet nem a járdán, hanem az úttesten mentek, ezzel úgymond akadályozták a közlekedési forgalmat. Sok száz ilyen eset indult az elmúlt években Magyarországon, amikor sok száz büntetést, azaz bírságot szabtak ki a tüntetőkre. Az EU-ban tehát elkezdtek gondolkodni arról, hogy hogyan lehet ezeket a

visszaélészerű pereket megakadályozni vagy ezek számát csökkenteni. Ennek eredményeként született az un. SLAPP intézkedés csomag, amelynek keretében megszületett egy irányelv javaslat, valamint ajánlások a tagállamok számára. Az irányelv egy uniós jogszabály, ami kötelező a tagállamok számára. Ebben az EU egy elérendő célt fogalmaz meg és a tagállamokra bízta, hogy azt milyen módon és formában hajtják végre. Az egyik legfontosabb cél, hogy védelmet, segítséget kapjanak a SLAPP áldozatai ezekben a perekben. Ezzel szemben az ajánlás csomag nem kötelező a tagállamok számára, de azokat illik betartani és ezeket a tagállamok azért be is tartják. Az EU pedig különböző formában segíti a tagállamokat ezek végrehajtásában. Fontos megemlíteni, hogy az EU irányelv a határokon átívelő ügyekre vonatkozik, azokra vonatkozóan kötelezi a tagállamokat, hogy eljárási garanciákat építsenek be a jogrendszerükbe a SLAPP típusú ügyek megakadályozására vagy korai szakaszban való megszüntetésükre.

Dalma: Mit jelent a határon átívelő eljárás?

Bea: Ez tipikusan az az eset, amikor több országban indítanak eljárásokat, például rágalmazási pereket. Rengeteg ilyen ügy van Máltán, Bulgáriában vagy Angliában. Félő, hogy ez a jelenség mindenhol el fog terjedni.

DALMA: Ez azt jelenti, hogy egy magyar ügyben egy magyar újságíró beperelhetnek egy általa írt cikk miatt mondjuk Németországban?

Bea: Igen, ha a cikk Németországban is elérhető. Tipikusan az internetes cikkek ezek. Főleg, ha németül is megjelenik vagy valamelyik platformon is elérhető.

Éva: A korábban említett BuzzFeed News ügye tipikusan ilyen, hiszen egy USA-beli cikk kapcsán az eljárás Írországban indult meg. Itt szerintem az a fontos kérdés, hogy mi lesz azokkal az esetekkel, amelyeknek nincsen határon átívelő aspektusa?

Bea: Erre sajnos nem vonatkozik az irányelv, bár még csak tervezetről beszélünk. Nem tudom, hogy az Európai Parlament mennyire fogja felülről a bizottsági szabályozást, de az biztos, hogy már többen is felemeltük a hangunkat, hogy ez a típusú szabályozás a valós problémánkat nem fogja megoldani. Azonban fontosnak tartom, hogy beszéljünk az ajánlás csomagról. Ezt a Bizottság már elfogadta és már hatályba is lépett. Tehát ha egy tagállam aktív, akkor ezeket az ajánlásokat már holnaptól végrehajthatja. Milyen tevékenységeket támogat ez a csomag? Tréningek szervezését jogászok, bírák, civil szervezetek számára. Ismeretterjesztő kampányok szervezését, tehát minden olyan tevékenységet, amely informál, tájékoztat a SLAPP jelenségről és az ellene való fellépési lehetőségekről. Rendkívül fontosnak tartom a bírácoknak tartandó oktatást. Ebben benne van a GDPR adatvédelem téma. A Bizottság tehát felismerte és „látja” a GDPR problémát.

Dalma: Mit gondolsz? A bírácoknak szóló képzés alkalmas lesz arra, hogy a GDPR problémát kezelje vagy megoldja? Hiszen az irányelv nem tartalmaz jogalkotási kötelezettséget erre vonatkozóan.

Bea: Az oktatási anyagokat országra szabottan fogják kialakítani és a tematikát ennek megfelelően meghatározni. A GDPR mellett egy képzésben helyet kell kapnia a szólás- és sajtószabadsághoz kapcsolódó témáknak, az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjogának.

Éva: Tivadar szerintem nagyon pontosan fogalmazta meg a GDPR problémát, a NAIH kártékony jogalkalmazását. Ezzel szemben legtöbb tagállamban az adatvédelmi hatóságok ajánlásokat, iránymutatásokat fogalmaznak meg, újságírókkal egyeztetnek. Nálunk semmi ilyen nem történik. Amire még szeretnék reflektálni, az a nemzeti jogalkotás. Mivel irányelvről beszélünk, ez egy olyan szabály, amit mind a 27 tagállamnak át kell ültetnie a jogrendszerébe. Az egyik lényeges kérdés pedig az, hogy mi történik majd a hazai, tehát a határokon át nem ívelő SLAPP eljárásokkal és hogy a tagállamok mennyire lesznek hajlandók ezekkel is SLAPP-ként foglalkozni. Ami felmerül még az irányelvvel kapcsolatban, hogy a folyamatban lévő ügyekre lehet-e majd azt alkalmazni? Lehet-e alkalmazni a közigazgatási eljárásban, már a korai szakaszban? Hogyan lehet majd bírságot kiszabni a visszaélészerű pereskedési gyakorlattal szemben? Tehát rengeteg kérdés van, ami az irányelv jelenlegi stádiumát tekintve, még nem egyértelmű. Azt is látnunk kell persze, hogy a Bizottság 27 tagállam problémáját próbálja egy kalap alá venni, ami szintén kihívás. A magyar helyzetre nem is nyújt megoldást. Tehát arra a problémára, hogy adatvédelem versus sajtó- és szólásszabadság közötti helyes mérlegelés, arra az irányelv nem nyújt megoldást. A magyar helyzetre egy magyar jogszabály nyújthat csak megoldást. Közben azt is látni kell, hogy a tagállamok többségében nem ez a probléma. Tehát ez egy kritikus pont, amin az Európai Parlament még változtathat, ahol közvetlenül megválasztott képviselők ülnek. Továbbá az is kérdéses, hogy a Tanács és a Parlament hogyan fog minderről egyeztetni, egyezkedni. Én magyar szempontból vagyok szkeptikus, elsősorban a jogalkotói oldal vonatkozásában.

Tivadar: A kérdés, hogy mi a jogalkotó, a hatalom érdeke. Legyen egy jó szabályozás vagy ne legyen? Lehet, hogy meg tudják magukat győzni a Juhász Péter pereit alapján, hogy nálunk erős SLAPP szabályozásra lesz szükség. Ha tippelnem kell, akkor nagyon minimál szabályozás lesz vagy alig használható szabályozás. Olyan lesz, mint a közérdekű bejelentők védelméről szóló szabályozás, amit át kellett szintén ültetni. A GDPR-nál effektíve semmit sem csináltak. Notifikáltak pár alkotmánybírói határozatot, illetve a forrásvédelmet. Ma Péterfalvi Attilával szemben egyedül a forrásvédelemre lehet megalapozottan és hatékonyan hivatkozni. Ha nincs forrásvédelem a konkrét ügyben, mert nem volt forrás, akkor eléggé meg van lőve az ember.

Dalma: Ebből a nem túl optimista alapállásból, Bea, kérlek, beszélj azokról a konkrét eszközökről, amelyek ebben a jogalkotási csomagban szerepelnek! Mik azok az eszközök, amiket, ha átültetnek a nemzeti jogalkotók, akkor azok hatékonyan védik az áldozatokat a SLAPP-el szemben.

Bea: Két fontosat emelnék ki. Az egyik az érintettek védelme és képviselése. Azt már lehet látni, hogy nem csak a tagállamok kötelezettsége lesz, hogy a SLAPP áldozatai számára jogvédelmet biztosítsanak, hanem civil szervezetek is pályázhatnak támogatásra, hogy saját eszközeikkel segítsék a SLAPP áldozatait. Információs kampányt fognak folytatni, valamint jogi képviselést fognak nyújtani az érintettek számára. Ezt azért tartom fontosnak, mert így azon tagállamok

állampolgárai is segítséghez jutnak, akik nem igazán nyitottak az ajánlások végrehajtására. A másik fontos, amit szeretnék megemlíteni, hogy minden tagállamban lesz egy független szerv, ami a SLAPP témával, ügyekkel kiemelten foglalkozik. A tájékoztatás mellett feladatuk lesz ezeknek a szervezeteknek az adatgyűjtés, monitorozás, valamint az adatok megküldése a Bizottság számára. A GDPR probléma például már szem előtt van az Unióban, hiába nincsen benne az irányelvben, az oktatási anyagokba valószínűleg bekerül a GDPR értelmezése és gyakorlati alkalmazása.

Éva: Igen, pozitívként fontos elmondani, hogy az EU valóban felismerte a SLAPP problémát, ami 27 tagállam problémája. A SLAPP szabályozás, a hiányosságaival együtt szerintem nagyon jó. És bár valós probléma, hogy a magyar helyzetre nehezen lesz alkalmazható a szabály, az fontos, hogy hatással lehet az adatvédelmi szabályozásra és annak alkalmazásra, valamint eséllyel jó irányba tudja mozgatni a dolgokat. Az EU-ban most dolgoznak egy új médiaszabályozáson, ami reguláció lesz, tehát nem átültetendő, közvetlenül alkalmazandó lesz, mint a GDPR, tehát jobban megszorítja majd a tagállamok mozgásterét. A Bizottságban már tudják azt, hogy a GDPR alkalmazása komoly probléma Magyarországon. Az, hogy ez bekerült az érdeklődés középpontjába, az egy fontos dolog. Innentől kezdve az európai hatóságokhoz lehet fordulni, jogállami jelentésbe is bekerülhet, tehát több eszköz van, amit fel lehet használni. Az pedig fontos tudni, hogy nem egy perc alatt fogják megoldani ezeket a problémákat.

Dalma: Az idő végéhez közeledve kérdezem tőletek, hogy ti mire számítok itt Magyarországon a következő években? Vajon nőni fog a SLAPP ügyek száma? Az EU-s nyomás hatására lehet-e bármi pozitív változásra számítani? Mit jószoltok a magyar újságírók és a közéletben résztvevő polgárok számára?

Bea: A pozitív énem az mondja, hogy az ajánlások nagy részét a magyar állam el fogja fogadni és elkezdi majd végrehajtani. Egy bíróképzésben nincs semmi „veszélyes”, a jogállami jelentések kapcsán felmerült problémák pedig már így is szorítják Magyarországot. Ez tehát egy olyan uniós eszköz, amit Magyarországgal szemben használni lehet. Ami még várható, hogy rengeteg program, projekt fog indulni azzal a céllal, hogy a SLAPP jelenséget a nyilvánosság megismerje, az érintettek pedig jogi képviseletet kapjanak. Többet fogunk erről beszélni, várhatóan beindul egy szakmai párbeszéd is erről, valamint több jogsegélyes ügy fog befutni a civilekhez.

Tivadar: Akkor maradok a pesszimista szerepemben. Szerintem nem lesz hatékony szabályozás. Ezeket a célokat (SLAPP irányelv) jogi nyelvezetre átültetni nagyon nagy kihívás. Kíváncsi vagyok, hogy mit lehet a perjogi dogmatikában azzal kezdeni, hogy az ügyeket gyorsan meg kell szüntetni, anélkül, hogy érdemben elbírálják. Ilyen nincs és ezt nem is lehet igazolni, hiszen a jogorvoslati jog mindenkit megillet, amit a bíróság köteles elbírálni. Én annak nagyon örülnék, ha a büntetőjogban a becsületsértésnek és rágalmazásnak nem lenne helye, mert ezzel lehet igazán vegzálni és megfélemlíteni az újságírókat, ez pedig nincs benne a SLAPP szabályozásban.

Éva: Nem ismerem a mostani büntetőjogi trendet, de az én emlékeim szerint a 2000-es éve elején, az Új Péter „szar boros” ügyének idejében viszonylag sok ilyen ügy volt és akkor az újságírók

megrovást kaptak. Önmagában az, ha a bíróság nem alkalmazza a becsületsértés vagy rágalmozás tényállását, pontosabban felmenti az újságíróat, az már egy lépéssel közelebb van a megoldáshoz. Nehéz azt megmondani, hogy ebben az újságírókat elnyomó hatalmi közegben, a sajtótájékoztatóktól kezdve az közérdekű adatigényelésig, a SLAPP szabályozása milyen jelentőséggel és erővel fog bírni. A kérdés az is, hogy sor kerül-e a szabály alkalmazására, vagy csak valami minimál program lesz. Kérdés az is, hogy a bíróságok mennyire lesznek aktivisták. Nem nagyon merek jóslni ebben, talán a „lassú víz partot mos” mondás alapján, ha sokat beszélünk a témáról, ha több figyelmet kap, akkor lehet valami változás. Mindenesetre Magyarország nem igazából érintett a SLAPP problémában, hiszen ami nálunk van, az egy hatósági elnyomó rendszer és nem oligarchák indítanak eljárásokat újságírókkal szemben.